

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemam veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemam veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in veljá tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 18.

V Ljubljani, v petek 23. januarja 1885.

Letnik XIII.

Gr. Hohenwart pa jugoslovanski klub.

Z Dunaja, 23. januarja.

Poročal sem vam že telegrafično, da je grof Hohenwart postal načelnik ali predsednik najvišjega računskega urada. Precej po smrti ranjkega grofa Auersperga je bil počil glas po časnikih, da je sedaj grof Hohenwart odločen za to prevažno službo. Imenovanje njegovo se je nenavadno hitro izvršilo; grof sam v tej zadevi ni nič storil, in še le pred par dnevi bil je od g. ministerskega predsednika vprašan, bi li prevzel to mesto? Ko je pritrdil, izvršilo se je njegovo imenovanje precej, ker je par dni pozneje „Wiener Zeitung“ že razglašala cesarsko ročno pismo, s katerim mu je bila podeljena ta služba. Današnji listi levičarske stranke za trdno pripovedujejo, da postane grof Hohenwart ud gospodske zbornice in bode v njo poklican precej po preteku sedanje državno-zborove dóbe. Mogoče in verjetno bi to bilo, ali tako gotovo vendar še ni, kakor ti listi poročajo, ki poznajo nezmerni vpliv grofa Hohenwarta v poslaniški zbornici in bi se ga najlaglje otesli, ako bi ga potisnili v gospodsko zbornico. Nam se vsa ta reč dozdeva tako-le: Ako si bode grof Hohenwart želel, bo gotovo prišel v gospodsko zbornico, ako bi bil pa neobhodno potreben v poslaniški zbornici, bo še dalje ostal poslanec in vodil parlamentarno večino državnega zbora. Za zdaj se njegovo bivanje v poslaniški zbornici vsem desničnim poslancem brez razločka zdi tako potrebno, da si državnega zbora brez grofa Hohenwarta skoraj misliti ne morejo, in da mi je te dni neki poljski poslanec rekel: „Ako bi na Kranjskem ne hoteli voliti grofa Hohenwarta, bi ga volili mi na Poljskem.“

Liberalni listi mislijo, da grof Hohenwart sam komaj čaka prilike, ko mu bode mogoče se iz poslaniške zbornice preseliti v gospodsko zbornico, ker so ga začeli zapuščati celó njegovi lastni rojaki, ki snujejo nov jugoslovanski klub. Radi verjamemo, da bi moralo to boléti grofa Hohenwarta, ko bi le res bilo. Toda znano je, da kranjski, primorski, isterski in dalmatinski poslanci niso imeli ničesa opraviti z resolucijo slovenskega društva v Mariboru in da se tudi izmed štajarskih državnih poslancev nobeden ni vdeležil društvene seje, v kateri je bila sklenjena omenjena resolucija. Kolikor sem imel prilike govoriti z našimi poslanci, vsi brez izjeme sodijo, da bi nam vstanovitev posebnega kluba donášala več škode kakor koristi, ter obžalujejo sklep slovenskega društva, ki je prav po nepotrebnem napravil toliko hrupa in našim nasprotnikom dal priliko sumničiti naše čiste namene in naše domoljubje. Prepričani smo, da so imeli štajarski rodoljubi najboljši namen pred očmi, ko so sklenili omenjeno resolucijo, in da so hoteli z njo pomagati našim narodnim zadevam. Toda ravno tako smo prepričani, da bi te resolucije ne bili sklenili, ko bi bil pri zborovanju navzoč kak državni poslanec slovenski ter jim reč in razmere pojasnil, kakoršne so. V politiki človek ne sme nikdar pozabiti, da zamore uspehov doseči le v tesni zvezi z drugimi, in da ni dobro vsega na veliki zvon obešati, kar se njegovim srčnim željam prilaga.

Ko bi pa štajarski Slovenci ne bili hoteli poslušati vtemeljenih pomislov zoper tako resolucijo sploh, bi je vsaj ne bili sklenili v tej obliki, ako bi jih bil kdo opomnil na pomen takega sklepa. „Slo-

vensko društvo“ pač more sklepati, da bode štajarski volilci volili samo take poslance, ki bodo osnovali poseben jugoslovanski klub, nikakor pa ne morejo volilcem na Kranjskem, Koroškem, Primorskem, v Istri in Dalmaciji zaukazovati, da morajo tudi oni voliti samo take možé, ki se bodo ločili od svojih dosedanjih zaveznikov in se združili v poseben klub. Ko bi bil kak državen poslanec pri omenjenem shodu v Mariboru, bi bil društvu pojasnil, da imajo naši slovenski poslanci med seboj že zdaj tesnejšo zvezo, da se pri vsaki priliki posvetujejo o tem, kar zahtevajo splošnje koristi naroda slovenskega ne gledé na okraje ali dežele, in da ni nobene potrebe jim to še posebej na srce pokladati. Resolucija „slovenskega društva“ bi se bila potem gotovo glasila vse drugače in našim nasprotnikom ne bi bila dala prilike prav po nepotrebnem in krivičnem napadati narod slovenski in njegove poslance. Ako se je pa v grofu Hohenwartu res zbudila misel, da je bila govorica o jugoslovanskem klubu v prvi vrsti obrnjena proti njemu, in da obsega nekako nezaupnico do njega, imeli bodo naši poslanci skoraj priliko, mu na jasen in odločen način povedati, da oni z njo nimajo nič opraviti, in da jih navdaja do njega še vedno ravno isto zaupanje, kakor prej.

V Graški „Tagespost“ in tudi nekterih Dunajskih listih nahajamo 20. t. m. novico, da bode isterski poslanec dr. Vitezič v Pazinu imel shod svojih volilcev in o tej priliki čdelal tudi za jugoslovanski klub, češ, da je on prvi sprožil to misel in da je eden najbolj upornih udov Hohenwartovega kluba. Kako naj sodimo o tem poročilu liberalnih listov, sprevideli boste najlaglje iz tega, da se je dr. Vitezič smejal, ko je čul o tem dopisu v nemških listih ter se čudil temu, kake bedarije se po svetu razglašajo!

Iz tega je razvidno, da so ničeve vse posledice, ki so jih nemško-liberalni listi tako resno in obširno obravnavali vsled omenjene resolucije „slovenskega društva“, in da je bil zlasti čez vse neprimeren in žaljiv spis v Dunajski „Presse“, ki ga je iz nje ponatisnila tudi uradna „Laib. Ztg.“. Razvidno je pa tudi, da grof Hohenwart nima nobenega vzroka zaradi jugoslovanskega kluba zapustiti zbornico poslancev in se preseliti v gospodsko zbornico.

Ako se pa pri novih volitvah razmere tolikanj na bolje obrnejo, da zbornica poslancev ne bode več potrebovala njegove skušene roke, potem pa tudi ne bo nobenega vzroka več, da bi se grof Hohenwart, ako bo želel, ne preselil v gospodarsko zbornico. Kdo bi mogel pa že zdaj povedati ali celó zaukazovati, kako naj se razne stranke med seboj osnujejo in v kakošne klube naj se združijo?

Rimsko vprašanje.

Kakor tajna iskra tli v srci vsakega pravega katoličana prepričanje, da se Kristusovemu namestniku na zemlji, sv. očetu, godí krivica. Niti zasmehljiva vtolaževanja laži-liberalcev, niti prenapeti vskliki italijanskih irredentovcev, niti sovražna vlada, ki noč in dan preži, da bi se med njenimi podaniki tak duh ne pokazal, vse to ni vernega katoliškega prepričanja omajalo; trdno tiči v srci in kedar bode potreba, vsplamtelo bode kviško kakor silen ogenj. Ker se je zadnji čas v Rimu skušalo

na vse mogoče načine to vprašanje zatreti, bode pač umestno, da tudi tu o tem kaj več spregovorimo. V to svrho podajamo prevod krepkega članka, ktereга je prinesel „L'Eco del Litorale“ v zadnji svoji številki. Glasi se:

„Kolikor si tudi liberalno časnikarstvo vzlasti v Italiji prizadeva v grobu tiščati rimsko vprašanje, vendar to pitanje gledé vrhovnega pastirja stoji vedno trdno v vsi svoji važnosti in zahteva resnega premišljevanja. Pred malo časom se je časnikarstvo laško dvignilo proti Henriku Cernuschi, republikaneu jako liberalnih misli, ker je izrekel, da je treba Rim papežu povrniti. Razglasili so ga vsled tega za sovražnika domovine. In na to je Josue Carducci, hvalivec satanov, v „Fracassi“ priobčil izjavo, katero jih je tudi mnogo drugih podpisalo, v kateri naznanja, da je človek lahko tudi laški domoljub, da-si je prepričan, da se Rim mora papežu povrniti. Isti Cernuschi je že pred leti v javnem parlamentu se izrekel l. 1849, ko je papež ubežal, hoteč ga privabiti nazaj: „Kaj sem videl? Videl sem, da nad katakombami, v sredi med bazilikami, tik Vatikana ni mesta bilo niti za tribune, nikar še za kralja.“

Laška vlada je pred kratkim s tem reševala rimsko vprašanje, da je mnogokrat zasagala „Journal de Rome“ za njegovo vnebovpijočo pregreho, katero je v njem razpravljala. Imenovani list ni storil nič drugega, kakor da se je izjavil, da isto vprašanje še živi in v resnici živi ne samo v Italiji, marveč tudi na Francoskem, na Španjskem, na Nemškem, in pri vsakem pojavu njegovem zablistajo se svetli žarki. Isti list je samo osvetlil to pravično vnetost in zanimanje, ki ga imajo vsi za papeža, da namreč katoličani vedó spoštovati svoja čutila in se resno za to vnemajo, da bi papežu vsaj vstrpljivo stanje pripravili, ker njegova sedanja nezavisnost in prostost je samo goljufija.

„Journal de Rome“ je jasno povedal to, kar je sv. oče v teh dneh izrekel množici katoliški iz piemotskih pokrajin, da ta boj, ki se bíje proti njemu s tako nestrpljivostjo vedno bolj obtežuje njegovo stanje, ki je že samo na sebi neznosljivo. Sv. oče se je že čisto tako izrazil; toda objavlja še vedno težko stanje svoje, da bi se katoličani ne navadili neke malomarnosti, češ, da se sedanjemu teku časa vklanajo, kar v resnici mnoge prevara. Ako namreč kak katoliški list izreče, da je stanje papežev neznosljivo, takoj ga zavrnejo liberalci: nezadovoljiv prenapetost je. A ko to govori in to ponavlja sv. oče sam, ki strinja v sebi toliko učnost in tako dobrotljivost, on, ki pač sam najbolj lahko spozná svoj položaj, tu se drzne nezaslišana zlobnost očitati mu, da je prenapetež.

Laška vlada pa bi raje sama premišljevala v resnosti to vprašanje, namesto da na liberalen način postopa proti „Journal de Rome“, ker to bi bilo v hasek Italiji sami, ne pa, da zavira to premišljevanje, ki je vendar tolike važnosti.

Konečno pa laška vlada s svojimi konfiskacijami lista „Journal de Rome“ sama tem bolj spričuje, da rimsko vprašanje še živi. Morda se bojé premišljevanja, in da se danes ali jutri od njih ne zahteva račun od njih. Kakor je Viktorja Emanuela težil zrak Rimski in ga je lastna zemlja pekla v noge, tako se tudi trese vlada, da bi ne zadela te žive zadeve. In vendar nekteri ne preveč oddaljeni časnikarji kričé, da je vprašanje to mrtvo in zakopano. A ta mrtvec mnoge straši in kaže, da

je še jako živ. Listi naj le zasmehujejo to in se norčujejo po svojem nagnjenju, mi pa sočustvujemo s sv. očetom, ploskamo preganjanemu listu Rimskemu in se z njim združujemo, da vnetost za orjaško vprašanje papežev doseže pravično rešitev na korist vsemu katoličanstvu in tudi Italiji sami.“

—r—.

Politični pregled.

V Ljubljani, 23. januarja.

Notranje dežele.

Štiri najvišja *upravna mesta v državni vladi* zasedana so sedaj od štirih bivših ministrov in sicer, kar se menda ni bilo, na polovico. Dva sta pristaša bivše centralistične vlade: dr. Unger in ekselencija Šmerling, dva pa prijatelja in podpornika avtonomistov: grof Rihard Belcredi in grof Hohenwart. Še enkrat naj seže smrt z neizprosljivo svojo ledeno roko v tiste visoke službe, potem se bo še le v pravi luči pokazalo, ktera vlada in ktera stranka da prav za prav v Avstriji prevaguje. Pred enim mesecem imeli so odločilno besedo v dvomljivih pravadah, v dvomljivih določbah ali v drugih dvomljivih ukrepih možje v rokah, ki so bili po veliki večini (izmed štirih trije) centralisti. Edino tiste zadeve, ki so prišle pred najvišji upravni sodni dvor, kateremu je predsednik grof Belcredi, rešile so se nepristransko, in se je tudi Slovanom pravica pripoznala, kakor nam o tem svedoči razni propadli ukrepi nemških liberalcev na Českem, gledé naprave českih šol ondi. Drugod se je pa večinoma Nemcem prav dajalo, to se ve, da vedno po paragrafu. (Saj poznate njegovo podobo.) Sedaj smo si za eno četrti zopet na boljem; tretjo si pa znamo pridobiti, kedar se bo Schmerling odpovedal vsemu časnemu.

Vlada je v drugi seji državnega zbora predložila dve postavi, ki bote *vzgojevanje anarhizma* v Avstriji kolikor toliko zaprečile. Prva postava zabranjuje društva, po katerih se anarhizem ali anarhizmu sorodni duh goji; druga pa omejuje prodajo raznesljivih snovi, kakor so smodnik, dinamit, nitroglicerini, strelivna volna itd. Toraj se od slej nadalje ne bode smelo osnovati nobeno društvo, pri katerem se bo le količkaj sumiti dalo, da bi anarhistična načela gojili, ki so v prevrat sedaj obstoječe države in človeškega reda namenjene. Dalje naj se društva, o katerih se vé, da so takega duha, takoj razpusté in njih zopetna sestava zabrani. Društva, ki so osnovana na vzajemni podpori svojih udov, naj se, ako bi sumljiva postala, postavijo pod vladno kontrolo. Ravno tisto velja o javnih shodih in se vsi taki ne smejo dovoliti, o katerih se je po pravici bati, da bi za anarhizem delali. Razpusté naj se tudi na mah vsi javni zbori, kjer se takšni govori pričnó. To velja tudi o zborih, ki niso javni, toraj ne vsakemu pristopni, kakor tudi o volilnih shodih. Kakor o shodih in zborih ima ta postava svojo veljavo tudi za vse javne slovesnosti. — Kolikor je pošteno mislečih ljudi v Avstriji bo gotovo vsak dotično postavu z veseljem pozdravljaj, kajti gnjusno je bilo že čevkanje apostelnov anarhizma, s katerim so kratkovidne delavce begali in za upor proti sedanjemu redu skušali pridobiti. Sedaj se jim bo pa zapah zarinil in upati je, da — kmalo se o anarhizmu ne bo več toliko čulo, kakor se je do sedaj. Res je in ne dá se tajiti, da bodo anarhisti tolikanj vstrajneje delali po krtovo, in s tajnimi tiskovinami. Pozornost redarstva in poštenje prebivalcev bo pa tudi tukaj svoje storilo.

O zadevah *P. Naumovicsa*, ktere ga je Levovski ordinarijat iz grško-katoliške cerkve izobčil in ktere ga sv. oče sedaj osobno v Rim na zagovor kličejo, prinaša rusinsko „Slovo“ sledeče vrstice, ki jih je Naumovics sam napisal. On pravi, da pojde prav rad v Rim, toda drugače ne, kakor v družbi Adolfa Dobrjanskija in pa tretje osebe, ktero si bota sama izvolila. Nadja se, da bode svojo zadevo, ktera je splošnega cerkvenega značaja pri sv. očetu v pravo luč in na pravo stališče spravil ter se bo zaradi svojega postopanja popolnoma opravičil. Ob enem si bo pa prizadeval, kolikor mogoče, vso krivico pri sv. stolu obelodaniti, ktera se na Poljskem grško-katoliški cerkvi, posebno po jezuitih godi. (Našim čitateljem je znano, da je gr.-kat. red Bazilijancev bil po Galiciji prenovljenja potreben. Da ga zopet v prvotni tir spravijo, izročili so ga oo. jezuitom v roke.) Dalje pravi Naumovics, da se na ta način, kakor ste sedaj združeni, prisiljeno združeni rimska in gr.-kat. cerkev ni nikdar nadjati, da bi se k njima povrnila tudi pravoslavna. Pač pa hoče on nasvetovati, kako bi bilo to doseči. Poglavitni pogoj do tega bilo bi popolnoma cerkveno samostojno zedinjenje cerkve, ne da bi se v taisto latinska hierarhija mešala. Tako obnovljeno in odkritosrečno zedinjenje, ki bi se moralo v Galiciji napraviti, privabilo bi pravoslavnih vedno več in s temi polagoma ves pravoslavni svet pod duhovno žezlo rimskega papeža nazaj. Za tak poskus, ga pa po Naumovicsvih mislih ni ugodnejega časa, kakor je ravno sedanj, ko sv. oče sami tako srčno želé zedinjenja vsih pravovernih v en hlev inpod enega pastirja.

Vnanje države.

Poznanjci bodo letos posebno živo dokazali, da še Poljska ni propala! *Tisočletnico sv. Metoda* hočejo po celi deželi obhajati kolikor mogoče slovesno. Dotični odbor sestavil se je že lansko leto iz 15 mož. Letos se je pomnožil na 50. Slovesnosti bodo napravili po mestu in deželi med 5. in 12. julijem, ter bode odbor duhovščino naprosil, da naj se tistikrat napravijo ob enem cerkvene slovesnosti. Pri vsem tem osnovala se bode tudi božja pot na moravski Velehrad. Nekoliko sličnosti ima to romanje z našim slovenskim programom v tem, da mislijo tudi Poznanjci obiskati Velehrad in zlato Prago.

Poznanjski nadškofjski sedež in njegov bodoči lastnik, kdor koli že bo, sta popolnoma podobna skali v sredi penečega morja, ktero se od vseh strani ljuto vanjo zaletava; podreti jo hoče in vendar ne more. Koliko let vendar se že vleče vprašanje zasedenja poznanjskega nadškofjskega sedeža med Prusijo in sv. stolom! Marsikdaj bi se bil omenjeni sedež že lahko zasedel, ko bi Prusi ravno Prusi, to je krivčiki ne bili. Znano je, da je poznanjska nadškofija slovanskega značaja. Poljaki od Prusov podjarmljeni, prebivajo ondi. Čisto naravno je toraj, da se le-ti, kolikor se dá, potegujejo za višjega duhovnega pastirja, da bi ga iz svoje srede dobili, ki bi njihov jezik z njimi govoril. Prusija pa ravno takega ne mara. In ta trenutek je srečno vbrala „Germanija“, ki Prusom, oziroma nemški vladi očita, da z zasedanjem nadškofjskega sedeža na Poznanjskem zato toliko časa oprezuje, ker ga hoče za pomemčevalne namene porabiti. „Germanija“ je s tem v živo zadela, kajti že se oglašá „Nordd. Allg. Ztg.“, znana Bismarkova trobenta, da nemški vladi nikakor ni na pomemčevanju Poljakov ležeče, pač pa mora ona na to gledati, da se ne spravi na omenjeni sedež mož, ki bi med nižjimi stanovimi poljskega naroda poljsko propagando delal, ter bi s tem vso deželo kvišku spravil, kajti plemstvo je že tako v najožji zvezi s škofjskim sedežem. Pruska vlada samo skrbi, da bodoči nadškof ne bo prehud Poljak. Da na ta način še ne bo kmalo ondi škofa, je lahko umljivo, kajti Prusija bi rada tjakaj spravila svojega moža; takega bo pa sv. stol težko sprejel. Da si pa Prusija v resnici noč in dan prizadeva Poljake pomčiti, kaže vsak njen korak. Ni še davno tega, ko so se poganjali za vpeljavo poljskega jezika v sodnijo, in Poljaki so propadli. Godi se jim še nekaj slabše, kakor pa drugim podvrženim bratom njihovim. Toda tudi njim bo prišel rešenja dan, dan slavne zmage, dan časti; kedar pa se bo vse to zgodilo, vé le Tisti, kateri vé vse.

Nekako nerazumljiv nam je ukaz *ruske vlade*, v katerem strogo prepoveduje, da se v pokrajinah Kijev, Podolska, Volhynija, Vilna, Kovno, Grodno, Vitebsk, Mohilev in Minsk ne sme nobeno posestvo rodovinam poljskega rodu v zakup dati in ne zastaviti. Omenjene pokrajine so razpoložene vseskozi ob poljski meji od Bukovine počenši do prusko-poljske pokrajine ob iztočnem morji ležeče. Zakaj li se je ruska vlada jela kar h krati bati Poljakov, ker se vendar povsod bere, da so svoje srčne želje po zopetnem oživiljenju poljskega kraljestva kot neizpeljive že popolnoma opustili in če tudi še niso prav dobri prijatelji z Rusijo, vendar-le več tajnih in upornih naklepov proti taisti ne kujejo. Celó ruski car jim je lansko leto ob času Skiernieviškega shoda dal častno spričalo lojalnosti, ker se jim je zaupal bolj nego lastnim rojakom, svojim Rusom. Car sam čutil se je bolj varnega med katoliškimi Poljaki, kakor pa med pravoslavnimi Rusi, kjer mu je žugalo bodalo, in iz vsakega okna dinamit s smrtjo protil. V očigled tolikošnega zaupanja nas je toraj zgoraj omenjeni ukaz res tolikanj bolj iznenadil. Druzega vzroka „si ne moremo misliti, kakor da je tukaj verska zagrizenost nekterih ruskih mogotcev vmes. Saj je znano, da so bili katoliški Poljaki lansko leto v Rimu pri sv. očetu, kjer so ga prosili za pomoč v verskih stiskah. Iz tega ruska vlada sklepa, da bi se katoliški Poljaki danes ali jutri okrepani zopet združili vtegnili in bi tako Rusiji nevarni postali. Z revšino toraj misli Rusija Poljake brzdati, ker jim prepoveduje rusko zemljo v zakup jemati! Če jih družega ne bo obvarovalo upora, to samo jih gotovo ne bode!

Oj srečna *švedska* dežela! Telegram iz Stockholma nam poroča novico, ki je enake po celi Evropi zastoj z lučjo iščete. Državne blagajnice imajo namreč ondi v tako lepem redu in tako ugodnem položaju, da so budget za l. 1885 slenili z ukrepom, da se bo od zemljišnega davka po 30% odpisalo. Dalje je finančni minister tudi popolnoma na to pozabil, da bi bil novih davkov zahteval. Vzrok tej pozabljenosti je menda v premožnem stanju državnih blagajnic iskati in pa v tem, da ljudje odločen jim davek, hitro in točno odrajtajo. Na Švedskem in Norvežskem ne poznajo tiste grde navade, kakor jo imajo na Ogerskem (in še kje), da revežu kravo iz hleva izženó, če je na davkih kaj dolžan, bogatinom bi pa kmalo država še nekaj po vrhu dala, da ji še na dalje po tisoče in tisoče dolžni ostanejo. Po vrh tega je pa Švedska silno bogata po svoji rudarski obrtniji z železom, bakrom, cinkom in srebrom. Kar bi se pa težko vrjelo, pa je vendar resnično, je švedsko bogastvo izhajajoče iz poljedelstva. Nimajo, kdo zna kaj zemlje na razpolaganje,

toda kar jo je, obdelana je uzorno. Tudi živinarstvo je na visoki stopinji popolnosti in jim mnogo dobička donša. K vsemu temu pride pa še morje, to nezmerno morje, ki je že toliko narodov preživelo in obogatilo s svojimi zakladi! Tudi Švedom morje narodni blagostan pomnoževati pomaga deloma s svojimi zakladi na ribah, deloma po silno razviti togovini. Tako toraj ni čuda, da se ondi finančni minister nič ne puli za povišanje davka.

Izvirni dopisi.

Z Velesovške okolice na Gorenjskem, 22. jan. Fara Velesovška je vdova postala. Čast. g. župnik, Blaž Ulčar, je namreč 18. t. m. (kakor je bilo že v tem listu povedano), star le 14 dni manj kot 76 let, nagloma za mrtvu dom umrl. Blagi g. župnik in zlatomašnik sicer v pravem pomenu ni bil bolan, njegova bolezen bila je le starost, ki ga je vedno bolj in močnejše trla, a duha je bil bistrega do zadnjega zdihljeja. Zarad hude zime si pač zadnji čas ni upal na prosto, a doma v gorki sobi je bil, kakor domači pripovedujejo, ravno konec minulega tedna prav vesel. In dasiravno ob delavnikih nekaj časa sim ni maševal, je imel vendar redno Božjo službo ob nedeljah in praznikih; in tako je hotel storiti tudi na praznik sladkega imena Jezusovega, dasiravno sò mu domači branili, ker je gospod sam jim to nedeljo zjutraj rekel, da se prav slabo počuti. Začel je sveto opravilo, a dokončal ga ni. Ko „vero“ odmoli, podal se je v zakristijo. Ljudje so čakali, da bo kmalo pristopil na prižnico, oznanovat jim veličastvo in moč presv. imena Jezusovega, a verni tega niso dočakali. Pač pa je g. župnik na poti proti stanovanju klical ime Jezusovo, zdihovaje: „Jezus, Jezus, usmilili se me! Sveta Marija, pomagaj mi!“ In s temi imeni na jeziku in v sreči zdihtnil je kar pri prvih stopnicah proti svojemu stanovanju v mašni srajci in s štolo čez prsi svojo blago dušo. Le dvakrat je prej še desno roko povzdignil k nebu kazaje. Vsa človeška pomoč bila je tu brez vspeha. Kdo si more misliti, kaj so občutili farani, ki so zvedeli ta dogodek, še vedno v cerkvi zbrani, klečé pred Najsvetejšim, ki je bilo zavoljo praznika izpostavljeno, in izpostavljeno ostalo, dokler ni prihitel sosednji g. župnik Cerkljanski, da je presv. Rešnje Telo spodobno v tabernakelj nazaj postavil; postregel je g. župnik tudi s tem, da so bili Velesovčani pri popoldanji Božji službi, ker dopoldanja bila je tako prežalostno pretrgana.

O pogrebu, v torek, pokazala je duhovščina, farani in okoličanje, da so spoštovali umrlega gosp. zlatomašnika. Duhovnikov bilo je vkljub hudemu mrazu in neprijaznim potom navzočih 18, farna cerkev, sicer jako prostorna, vsa natlačena žalujočega ljudstva.

Po opravljenih velikih biljah spregovoril je č. g. župnik iz Cerklján, Anton Golobič, kratko pa jedrnato iz prižnice in v svojem ogovoru omenil ranjk. zlatomašnika kot dečka, domá v rojstnem kraju v fari Brezniški na Gorenjskem, daljno šolanje v gimnaziji in naposled v bogoslovskem semenišči, kjer je bil vedno med prvimi; omenil je nekoliko njegovih služb kaplanskih, ter povedal, da je iz Šmartnega pri Kranji prišel za župnika v novo Oslico, kjer je služboval in pastiroval 27 let. Le zarad starosti moral je prositi iz takih težavnih krajev za službo v ravnem; in mil. knezoškof podelili so mu faro Velesovško, kjer je pastiroval 11 let ter zapustil lepe spominke, kar zadeva olepšanje in snago farne cerkve Velesovške. Deloval je marljivo v spovednici, na prižnici in pri bolnikih, tako dolgo, da ga je Gospod, kakor je v življenju večkrat željo izrekel: „prav od dela poklical v kraj počitka.“

Sveto mašo z asistenco je daroval č. g. župnik Cerkljanski, petje na koro pa je vrlo dobro vodil g. Lavtižar.

Po sv. maši smo ranjk. gospoda spremili v dolgi procesiji; najprej šolska mladina pod vodstvom g. učitelja Kosa na precej oddaljeno pokopališče pri sv. Marjeti, ter tam po opravljenih cerkvenih molitvah in pri pobožni molitvi žalujočega ljudstva izročili truplo utrujenega starčka hladni zemlji; gg. pevci pa so še zapeli: „Blagor mu, ki se spočije — Lepše solnce njemu sije — Lepša zarja rumeni!“ Naj v miru počiva!

Z Gorenjskega, 21. jan. (*Dani se.*) Prvi pogoj blagonsnega delovanja in vsakega napredka je brez dvoma spoznanje samega sebe in pa onih okoliščin, ki vplivajo na človeka. To velja pri vsakem posa-

mezniku, kakor tudi pri celem narodu. Gorje onemu, ki hiti urnih korakov naravnost k propadu, pa meni, da gre po pravi, gladki poti proti svojemu namenu, ktere ga mu je postavil Bog. Ako se v pravem trenutku ne zavé, kje da je, kam da hiti, je brez dvoma zgubljen, morda za zmirom. Kako dobrodošel je pa tu dobrotnik, ki radovoljno naznani pretečo nevarnost, zevajoči prepad in pokaže edino pravo pot, k namenu, h kteremu nam je priti! Ali ni tak mož velik dobrotnik, vreden naše zahvale?

Tako sem si mislil, ko sem prebiral izvrstno sestavljeni spis: „Dvanajst večerov“ in „Dodatek“, s kterimi je razveselil vrli „Slovenec“ svoje mnogoštevilne čitatelje. To je bil sostavek, da malo taci, logično izpeljan in prepričevalen! Le škoda, da je bil prehitro končan. Vsak izobražen Slovenec, kteremu ni katoliška vera le na jeziku in za ktere ga so cerkveni nauki in postave še vedno veljavni, mora g. pisatelju hvaležen biti, da se je s tolikim pogumom lotil tako težavnega posla in se je upal brez ozira na mnogoštevilne napade od nasprotne strani pokazati brezumno nejeverje in nemoralnosti, v ktere ga tirajo s svojimi protikrščanskimi nauki naši leposlovni vodniki čitajoče občinstvo. Nekteri opreznější so sicer že prej trdili, da nekteri naši leposlovni proizvodi nimajo več krščanske podlage, a očitno o tem kaj omeniti, se je le malokdo upal; med temi malobrojnimi sem zapazil pričujoči list. Koliko jih je pa bilo, kteri si še upali niso misliti, da je mogoče med katoliškimi Slovenci kaj pisati, kar ni samo protikatoliško, ampak tudi protikrščansko! In zdaj je stvar vsakemu jasna, kdor je brez predsodkov prebiral „Dvanajst večerov“. Dr. Mahnič je oni dobrotnik slovenskega naroda, ki je pokazal napačno pot, na katero hočejo nekteri „liberalni“ pisatelji zapeljati predragi narod, in je ob enem razkril skelečo rano, ki že mori naše lepoznanstvo. Tu izrekam še prisrčno željo, da bi učeni g. profesor brez bojzani kmalo nadaljeval svojo zanimivo razpravo, katero je deloma že naznanil in tudi obljubil. S tem si bo pridobil še v veliko večji meri hvaležnost vseh katoliško mislečih Slovencev, in zasluženje pred Bogom!

Liberalni slovenski dnevnik je imel z Gorenjskega poročilo, da mislijo gorenjski duhovniki poslati g. dr. Mahniču častitko in zahvalo za njegov izvrsten spis. Ob enem je izrazil dopisnik svojo nejevoljo, ko bi se to zgodilo in udaril s surovimi psovskami po „Slovenčevem“ podlistkarji in njegovem „pamfletu“. S takimi neolikanimi izrazi in surovimi napadi ne opravite nič. „Slovenčev“ podlistek je bil stvarjen, toraj ga tudi stvarno, brez ozira na osebe kritikujte, ali pa — če ga morete, ovrzite. Drugače pa, če tega ne morete, pa saj mirujte; taki nečastni napadi ne bodo nič koristili, pač pa veliko škodovali. Kar se pa tiče namere gorenjskih g. duhovnikov, je pa moje mnenje to-le. Ako svoje misli še niso spoznali, naj jo spoznajo, kakor hitro je mogoče. S tem bo Gorenjska, za vse v resnici blago in dobro vneto duhovščina le storila svojo dolžnost do svojega tovariša, ki je v tako kočljivi zadevi zastavil pero za katoliška načela, ktera braniti je naloga vsakega kristjana, posebno pa duhovnika. Če je že poštenim neduhovnikom in takih je hvala Bogu še veliko, g. pisatelj tako iz srca govoril, kako je moral še le vam, „na svečnik postavljenim“. S tem bomo na novo še bolj prepričani, da vam je v resnici dušni blagor slovenskega naroda na sreči.

Pri tej priliki še kratko opazko.

V „Slovenca“ je bila v nekem dopisu iz Notranjske strani izražena želja, naj bi se dr. Mahničev listek ponatisnil. Ker je ta predlog tako izvrsten, ponavljam ga tudi jaz, želeč, da bi se prav kmalo vresničil. Številke dnevnikove se lahko poizgubé; za omenjeni listek je pa vendar škoda, da bi zapal isti osodi.

G. vrednik, ako vam je prav, sporočim vam o priliki zopet kaj. *)

Iz Krškega, 22. januarja. (Popis veselice na korist „Narodni šoli“ dne 18. t. m. v prostorih Krškega bralnega društva.) Čitateljem „Slovenca“ je že znano, da smo Krčani napravili veselico na korist „Narodni šoli“. Morda so nekteri tudi radovedni zvedeti, kako se je omenjena veselica obnesla? — Pričakovali sicer nismo posebnega uspeha, že zavoljo tega ne, ker je naše mestice eno najmanjših na Kranjskem in tudi vsi prebivalci na Krškem niso posebno navdušeni za „Narodno šolo“. Vendar smemo na izid te veselice ponosni biti, kajti donesla

nam je čistega dohodka 38 gld. 2 kr. Za tako majhen kraj gotovo lepa svota! Da pa smo toliko nabrali, se moramo v prvi vrsti zahvaliti sl. odboru „bralnega društva“, ki nam je dovolil tako veselico prirediti; v drugi vrsti gg. pevcem, koji so blagodušno sodelovali za ta doberdelni namen in v tretji vrsti g. gostilničarju G., ki je radovoljno ta večer prepustil tudi stranske sobe v porabo.

Med gosti smo opazili razun odličnih domačinov, tudi nektere tujce iz Vidma in Leskovca. Še celo dva Dunajčanja, trda Nemca, ki sta gotovo bolj vnetja za nemški „Schulverein“, kakor za slovensko „Narodno šolo“, sta se vdeležila veselice, darovala 3 gld. 60 kr., kar očitno kaže, da pravi Nemci niso tako nasprotni naši popolno opravičeni narodno-slovenski stvari, kakor pa domači ponemčeni nasprotniki. — Pogrešali smo narodnjakov iz bližnjega Rajhenburga in Sevnice; oni iz Brežic so se opravičili . . .

Kar se tiče posamnih točk veselice, moramo po vsi pravici in resnici pripoznati, da so se izvrstno izvršile. Ko so pevci speli krasni Bendl-nov zbor „Svoji k svojim“, nastopi poverjenik „Narodne šole“ za Krški okraj, ki je blizu tako-le govoril:

Slavna gospóda!

Marsikomu izmed došlih gostov k nocojšnji veselici se bode morda čudno zdelo, čemu na programu veselice stoji: „Na korist Narodne šole“? Morebiti bi utegnili tudi ktera nežna gospica vprašati: Kakošen zavod pa je „Narodna šola“ in kateri namen ima to društvo? Gospóda moja! Društvo „Narodne šole“ ni nič novega, kajti ono deluje že nad 13 let prav uspešno za občno slovensko šolstvo! Takoj, ko je prišla l. 1869 nova šolska postava v veljavo, so nekteri slovenski domoljubi sprevideli, da bi bilo koristno ustanoviti primerno društvo, ki bi ubožnejše slovenske šole preskrbovalo s potrebnimi učili. In res so nekteri domoljubni učitelji l. 1871 ustanovili v Idriji tako društvo. Ko se je pozneje predsednik društva preselil v Ljubljano, je z njim tudi romala v našo lepo stolnico „Narodna šola“. Prvi predsednik v Ljubljani jej je pa bil naš prerano umrli blagi prvak, dr. J. Razlag, ki jej je takrat tudi daroval 70 gld. in jej ostal noter do smrti pglavitni pokrovitelj in zavetnik.

Koliko koristnega je „Narodna šola“ v teku 13 let storila, je vsakemu Slovenceu, ki se količkaj zanimiva za napredek domačega šolstva, gotovo dobro znano. Po vsi pravici smem trditi, da je „Narodna šola“ zelo koristna naprava, ki zasluži — osobito današnji čas — gmotne podpore ne le od učiteljstva, ampak tudi od slehernega zavednega narodnjaka! Minulo leto se je pri občnem letnem zboru „Narodne šole“ sklenilo delokrog omenjenega društva nekoliko razširiti, namreč: izdajale naj bi se leto za letom knjižice za mladino, kterih Slovenci še posebno potrebujemo. — V ta namen se vé, da je treba noveev in zbog tega je odbor za vsak političen okraj volil poverjenike, ki naj bi v svojem kraju delovali na korist „Narodni šoli“, ter nabirali pri domoljubih za to prekornostno ustanovo potrebnega denarja. Tekom letošnjega leta nameravajo celo nekteri odlični slovenski domoljubi društvo „Narodne šole“ spremeniti v društvo sv. Cirila in Metoda, ki naj bi delovalo po vsi svoji moči proti temu, da se naša deca ne potajčuje in odteguje jeziku slovenskemu. Znano pa je, čegar je šola, tega je prihodnost. Zato sem jaz, kot poverjenik „Narodne šole“ sl. odbor „bralnega društva“ za priredbo veselice na korist „Narodne šole“ toliko časa prosil, da me je slednjič tudi uslišal, za kar se mu na tem mestu prav toplo v imenu „Narodne šole“ zahvaljujem. Krško mesto je drugi kraj na Slovenskem, ki se sme ponašati, da ima take domoljube v svoji sredini, ki je danes pokazalo, kako visoko zna ceniti občne težnje našega ubožnega naroda. S ponosom bodo druga mesta in trgi na nas kazali rekoč: Glejte, tako majhen kraj in tako probujen gledé narodne stvari! Preverjen sem, da nas bodo tudi drugodi posnemali, ter snovali enake veselice na korist šolstva slovenskega. Predno pa končam svoj skromni govor, se vam vsem, ki ste kaj darovali na oltar domovine v imenu „Narodne šole“ prav srčno zahvaljujem. Bog vas živi! Ostanimo vedno zvesti narodnemu principu in blagim človeškim idealom, ter ne pozabimo nikdar besed našega pesnika:

Dolžan ni samo, kar veleva mu stan,
Kar more, to mož je storiti dolžan.

Novi čveterospev na našem odru „Moja rožica“ je občinstvu posebno dopadla. Tu se je najbolje odlikoval 2. bas, g. staroste med pevci. Lepi Nedvedov zbor „Popotnik“ so pevci prav eksaktno peli. V tej

pesmi smo občudovali našega tenorista g. Fr. V. Pripomogli so nam tudi nekteri drugi pevci iz okolice k tako izvrstni izvršitvi pevskih zborov. Hvala jim za trud! Največ veselja in smehú med poslušalci je pa zopet povzročila komična opereta „Graščak in kmeta“, v kateri se je graščak g. Š. P. mojstersko obnašal. Tudi kmeta gg. R. in V. sta umela svoji vlogi dobro izpeljati. Pri tej priliki moramo izvrstno spremljevanje na glasoviru gospice M. M. prav pohvalno omeniti. Predno zvršim opis veselice, naj še omenim, da so poverjeniku „Narodne šole“ še pred veselico darovali temu društvu vsak po 1 gld. sledeči gg.: Fr. G., P. J., I. K., vsi iz Krškega in A. S. posestnik v Komendi pri Kamniku. Po tem takem je odbor „Narodne šole“ iz Krškega dobil 42 gld. 2 kr. Ako nas bodo tudi druga mesta in trgi po Slovenskem posnemali, bode „Narodna šola“ kmalu dosegla zaželjen namen! Živili Krčani!

Domače novice.

(† Karol Rudež), mož-poštenjak in kranjski deželni poslanec, preselil se je, kakor je našim čitateljem včeraj poročal telegram iz Šent-Jernej, v boljšo domovino našo. Škoda zanj! Bil je vrl narodnjak in pošten katoličan od svoje nežne mladosti do svoje prerane smrti. Posebno ga bodo pogrešali naši Dolenjci, kajti ljubili in spoštovali so ga povsod, kjer so imeli priložnost spoznati ga. Celemu slovenskemu svetu znana je njegova prav slovanska gostoljubnost, nič manj, kakor njegovo vseskozi slovansko ponašanje v javnem življenji. Pokojni nabral si je za časa svojega bivanja v tej dolini solz, v tej kotlini narodnega razpora in prepira, nevenljive laborike gledé vzorne domoljubnosti. Novomeški in Ljubljanski „Narodni dom“ hranila mu bodeta v svoji kroniki častno mesto, ki naj bi marsikteremu naših Krezov oči izbrisal, da bi bolje razumel, kaj pomeni „žrtvenik domovinski“. Rajnki Rudež je bil v tem vzoren domoljub. Koliko mu je bilo zaupanje v narodu, dokazuje dolga vrsta let, v kateri ga je narod odlikoval s svojim zaupanjem pošiljaje ga v deželni zbor na borbo za svoje pravice. Narodni poslanec Karol Rudež je umrl, Bog nam daj vrednega mu naslednika!

(Pri deželnem gospodu predsedniku) je bilo včeraj drugo veliko gostovanje, na katero je povabljenih bilo nad trideset gospodov. Tudi o tej priliki bilo je lepo videti, kako se blagi gospod ozira na vse stanove, in jih zbira okrog sebe v hvalni vzajemnosti. Izmed povabljenih imenujemo gg.: generalmajorja Grollerja pl. Mildensee, polkovnika Heyrowskega, polkovnika Gerstnerja, majorja Salomona in Gramposicha, barona Egona Zoisa, preč. gg. kanonike dr. pl. Paukerja, dr. Klofutarja, Urbasa, Zamejica, eksprovincijala oo. frančiškanov preč. p. Evstahija, gvardijana Petra Calista Medica, prof. Marna, mestnega župnika Rozmana, deželne sodnije predsednika Kapretza, vladnega svetnika viteza dr. Stöckla, in druge višje uradnike; deželne poslance gg. cesarskega svetnika Murnika, Svetca, dr. Papeža potem ces. svetnika dr. Eisla, šolskega svetnika dr. Mrhala, uda deželnega šolskega sveta in šolskega vodjo Andreja Praprotnika in več družih gospodov.

(„Slov. Narodu“ kratek odgovor.) Kjer je vrednik „Slovenca“ domá, se krepelci ne shranjujejo na polici, ampak k večjemu pod klopjo; toraj „Slovenec“ nikakor ni mogel „čutiti potrebe, posegniti na polico po krepelce“, saj še te šege niti ne pozna ne. — Kar „Slov. Narod“ govori o „jako priljubljenem stroju pokazati resnicoljubnost in spravljalivost“, dela menda po prislovcu: Vsak meri hlače sosedu po sebi. No, slobodno! „Slovenec“ pa „Narodu“ svetuje, da pomete včasih tudi pred svojim pragom — znabiti bo tudi kako potrebo čutil, ki je do sedaj še ni.

Kar se tiče „naočnikov“, jih pisec zadolženega „Slovenčevega dopisa“, navadno ne nosi, toraj „jih tudi zbrisovati“ ni mogel niti „skrbno“ niti neskrbno. Sicer pa ne vemo, skozi kake očale je gledal „Narod“, gotovo pa skozi goljufive, ker vidil je „Slovenca“ zatrdovati, da je v saboto „Narod“ imel prilogo. Ker se nam je to čudno zdelo, smo si pa res naočnike zbrisali, a — zastonj — prej in potlej nismo v „Slovenca“ našli tega zatrdovanja, celo tudi ne besede „priloga“. Da so pa naročniki „Naroda“ v soboto seznam vlečenih srečiek prejeli, a „Slovenčevi“ ne, se nam je že v nedeljo od vseh štirih vetrov očitalo; še bolj pa v ponedeljek. Da so jih vsi „Na-

*) Vselej drago; zlasti tako pripoznanje krščanskih laikov nas čez vse veseli. Vredn.

